

4 / 2009 - Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa Ajatteliija

USKOMATONTA

KESÄÄ!

T: Vaparit

& Humanistit

Vapaa-ajattelijain liitto ry – Fritänkarnas förbund rf

PUHEENJOHTAJA

Jussi K. Niemelä

041 528 6713

jussi.k.niemela@vapaa-ajattelijat.fi

<http://jussikniemela.blogspot.com/>

VARAPUHEENJOHTAJA

Aki Räisänen

050 594 8501

aki.k.raisanen@kolumbus.fi

PÄÄSIHTEERI

Eino Huotari

044 081 6543

eino.huotari@kolumbus.fi

LIITTOVALTUUSTON PUHEENJOHTAJA

Olavi Korhonen

0500 556 010

olavi.korhonen@pp.inet.fi

TOIMISTO

Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

Puhelin: 0440 715 601

Faksi: 09 715 602

val@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto on avoinna arkisin klo 11–15.

KOTISIVU

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

PANKKIYHTEYS

Sampo 800014-85180

(Lahjoitus- ja testamenttitili sama.)

Kansikuva

Jussi K. Niemelä

Kuvassa Humanistiliiton Pamela M. Peltonen ja lehdistötilaisuutta varten teetetty "terveysä Turkuun" -t-paita.

Vapaa Ajattelija

65. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Jussi K. Niemelä

041 528 6713

jussi.k.niemela@vapaa-ajattelijat.fi

Toimitusneuvosto

Tapani Hietaniemi, Susanna Niinimäki,

Heljä Pekkalin, Teuvo Pykönen, Anniina

Tapioharju, Jaakko Wallenius.

Taitto

Tampereen seudun Työllistämisyhdistys

Etappi ry / Mediapaja

050 431 0077

mediapaja@etappi.info

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto / Toimisto

Neljäs linja 1

00530 Helsinki

0440 715 601

Faksi: 09 715 602

val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu: 235 €

Puoli sivua: 135 €

1/8 sivua 50 €

Tilaushinta

25 € /vuosi

Kuusi numeroa vuodessa.

Painopaikka

Kirjapaino Uusimaa

Painos

2500 kpl

ISSN 0355-8703

Seuraava lehti:

Lokakuussa 2009. Lehteen tulevan

aineiston tulee olla päätoimittajalla 15.9. mennessä.

Vapaa Ajattelija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

Pääkirjoitus

Jussi K. Niemelä

Bussilla vai kirkkoveneellä?

Juhannuksen jälkeen toteutettu Vapaa-ajattelijain liiton ja Humanistiliiton uskomaton-bussikampanja oli kaikilla mittareilla menestystarina.

Herätimme median mielenkiinnon jo keväthalvella, kun julkistimme kampanjasuunnitelman. Kiitos tästä kuuluu ennen kaikkea Tampereen Vapaa-ajattelijain erinomaiselle tiedotusryhmälle.

Jo ennen kesäkuun h-hetkeä haastattelupyynnöjä alkoi sadella, välittömästi lehdistötiedotteemme jälkeen. Kampanjan aikana ja sen jälkeen jäsenhakemuksia on tullut runsain mitoin. Pelkästään Helsinkiin niitä tuli kuukauden sisällä lähes viisikymmentä.

Osa tiedotusvälineiden mielenkiinnosta johtui Turun joukkoliikennetoimiston hallintopäällikkö Pertti Heinosen päätöksestä sensuroida hyvän kesän toivotuksemme mainoksesta pois. Jo alun alkaen Turussa ja Tampereella jouduimme toteuttamaan vaihtoehtoisen kampanjan, koska paikalliset viskaalit katsoivat mainostekstimme loukkaavan uskovia ja jopa olevan hyvien tapojen vastainen.

Toinen mielenkiintoinen ilmiö, joka herätti median mielenkiintoa, saattoi oikeastaan olla median itsensä synnyttämä. Tarkoitin muslimikuljettajien

vastarintaliikettä, joka kulminoi lehdistötilaisuutemme

aikana järjestettyyn tragikoomiseen mielen-

osoitukseen. Helsingin

rautatienrantailla näkyi

sekalaisia seurakun-

taa, julkisuudennäl-

käisistä ortodokseista

luterilaisiin, kirkko-

herrasta islamilaisen

puolueen puheenjo-

htajaan. Asut ar-

von herroil-

la olivat kuin naamiaisista.

Tämän mylläköin taustalla oli ilmeisesti Helsingin Sanomien uutisesta erään kuljettajan toimesta alkanut vastustuskampanja. Kyseinen kuljettaja on suomalainen käännösnäismuslimi. En tiedä, onko hän islamilaisen puolueen jäsen, mutta toki Rautatienrantailla oli naamiaishuvien ohella tarjolla myös vakavaa asiaa. Moni maahanmuuttajamuslimikin koki kampanjamme loukkaavaksi ja samalla paljastui, ettei islam ole länsimaisen uskonnonvapauskäsityksen kanssa yhteen sovitettavissa. Joistakin busseista oli kampanjan alkuvaiheessa reivityt tarrojamme irti. Uskonnollisten bussikuskien puhemies jopa yllytti siihen aamu-TV:n suorassa lähetyksessä. Mainoksestamme kanneltiin myös Mainonnan eettiselle neuvostolle.

Oulun seurakunta puolestaan lanseerasi 24.7. elossa.fi -internetsivuston yhteydessä kirkkovene-symbolilla varustetun kampanjatunnuksen. Kampanjan koordinaattori kertoi lehdestä, että tarkoituksena on saada nuoret aikuiset yhdistämään kirkkovene kirkkoon, seurakuntaan. Pulpitinkansista ja vessanseiniltä tuttu kuva yhdistetään normaalisti naisen ulkosynnyttimeen, mutta Oulussa päätettiin ottaa riski.

On tietenkin makuasia, mikä on hyvän tavan vastaista, mutta ainakaan toistaiseksi Oulun seurakunnan kampanja ei ole nostanut vastarintaliikettä, mielenosoituksia tai kanteluja. Mielenkiintoista olisi katsoa, mitä tapahtuisi, jos seurakunta päättäisi mainostaa kirkkoveneekyytiä bussin kyljessä. Pitäisikö bussi tällöin muslimikuljettajien mielestä pukea burqaan?

PS. Tässä numerossa piti alun perin olla Porvoon ja Turun yhdistysten esittelyt. Kotkan kesäpäiviä käsittelevän artikkelin aiheuttaman tilanpuutteen vuoksi juttu siirtyi seuraavaan numeroon. ■

Jumala kummittelee Irlannissa

Aki Petteri Lehtinen

Irlannin oikeusministeriö ehdotti loppukeväästä jumalanpilkkapykälän lisäämistä maan rikoslakiin. Sananvapauden puolustajat asettuivat heti vastustamaan lakiehdotusta. Ironista on, että tasan sata vuotta sitten irlantilaiskirjailijat kampanjoivat menestyksekkäästi jumalanpilkkalakia vastaan.

Irlanti oli kesän kynnyksellä astumassa koko viihdytensä, kun uskonto nousi historian hämäristä katolisen saarivaltion pääpuheenaiheeksi. Irlannin katolisen kirkon tuorein hyväksikäyttöskandaali oli vasta nousemassa uutisotsikoihin, kun maan oikeusministeriö teki lakiesityksen jumalanpilkkan kirjaamisesta rikoslakiin rangaistavana tekona.

Lakiesitys herätti välittömästi sananvapauteen vetoavia vastareaktioita. Irlantilaistoimittajien lisäksi Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etj huomautti Irlannin hallitukselle, että uuden jumalanpilkkalain säätäminen on vaarassa heikentää sananvapauden kansainvälisiä standardeja.

Maailman humanistiorganisaatioiden keskusjärjestön (International Humanist and Ethical Union) edustaja **Roy Brown** puolestaan piti käsittämättömänä, että eurooppalainen hallitus voisi edes harkita ”näin vaarallista ideaa”.

[...] EU-maat ovat vuosia taistelleet – ja nykyisin Yhdysvaltain tuella – Yhdistyneiden kansakuntien kokouksissa Genevessä ja New Yorkissa lähes identtisiä ehdotuksia vastaan, joita Islamilainen maailmanjärjestö [Organisation of the Islamic

Conference] on tehnyt saadakseen ’uskonnon häpäisemisen’ maailmanlaajuiseen pannaan.”

”MODERNI” LAKI JUMALANPILKASTA

Irlannin oikeusministeri **Dermot Ahern** vastasi kritikoille, että lakimuutos on välttämätön nykyisessä tilanteessa. Vaikka jumalanpilkkaa ei ole nykyään kirjattu Irlannin rikoslakiin, se on kiellettyä ja rangaistavaa maan perustuslain mukaan.

”Jumalaa pilkkaavan, kansaa kiihottavan tai siivettömän aineiston julkaiseminen tai ilmaiseminen on laissa rangaistava teko”, sanoo häväistyspykälä vuodelta 1961. Jumalaa pilkkaavia tai säädyttömiä herjauksia tuottava, painava tai julkaiseva henkilö voidaan tuomita sakkoihin tai enimmillään seitsemän vuoden vankeuteen.

Juuri tätä pykälää Irlannin monipuolueinen perustuslakivaliokunta ehdotti vielä viime vuonna kokonaan poistettavaksi, koska se ei ole yhteensopiva Euroopan ihmisoikeussopimuksen sananvapautta koskevien periaatteiden kanssa.

Ministeri Ahernin mukaan perustuslain muutos kuitenkin edellyttäisi kansanäänestystä, jollaisen jär-

YLEISKUVA HALLINTOKAUPUNGISTA: DUBLIN, RIVER LIFFEY.

KAPPELI IRLANNIN ETELÄRANNIKOLLA WEXFORDIN MAAKUNNASSA, MISSÄ KATOLINEN PAPPI FRIAR SEAN FORTUNE TEKİ SEKSUAALISTA VÄKIVALTAA TEINI-IKÄISELLE COLM O’GORMANILLE 1981–1983.

Kirkon synkkä lähihistoria paljastui

Irlannin katolisen kirkon kouluissa ja koulukodeissa pahoinpideltiin ja käytettiin seksuaalisesti hyväksi lapsia laajasti koko viime vuosisadan ajan, kertoo toukokuussa ilmestynyt raportti. Raportin tulokset uutisoitiin välittömästi ympäri maailmaa ”Irlannin ja roomalaiskatolisen kirkon kriisinä”.

Lapsiin kohdistuvia väärinkäytöksiä tutkinut komissio haastatteli 1090 miestä ja naista, jotka olivat ilmoittaneet joutuneensa väkivallan uhriksi 1930–1990-luvuilla. Fyysisen ja seksuaalisen väkivallan tekijöiksi tunnistettiin 800 henkilöä, jotka kuitenkin jätettiin raportissa nimeämättä.

The Irish Times -lehden mukaan komissio asetettiin tutkimaan tapauksia, koska Irlannin opetusministeriö oli jättänyt tapaukset huomiotta uskonnollisten seurakuntien pelossa. Vuosikymmenten kuluessa tuhansia lapsia raiskattiin ja hakattiin opetusministeriön asiaan puuttumatta.

Raportti syyttää Irlannin uskonnollisia valtaapitäviä ”vaikenemisen kulttuurista”, koska seurakunnat eivät uskoneet rikollisten jäsentensä syyllisyyteen, ja kiistämättömien todisteidenkin ilmaantuessa vain harvoin välittivät tiedon eteenpäin opetusministeriöön tai muille viranomaisille.

Komissiolle puhuneista todistajista yli 500 oli

joutunut seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan uhriksi. Raportin mukaan siihen kuului ”tilapäistä ja pitkäkestoista fyysistä ja ei-fyysistä seksuaalista hyväksikäyttöä, mukaan lukien vagina- ja anaaliraiskauksia sekä tirkistelyä ja muuta seksuaalista hyväksikäyttöä sekä yksittäisinä hyökkäyksinä tai säännöllisesti pitkän ajan kuluessa.”

Irlannin ensimmäinen julkisuuteen astunut papin seksuaalinen uhri oli **Colm O’Gorman**, joka nosti syytteen raiskaajaansa ja roomalaiskatolista kirkkoa vastaan 1998. Gorman muisteli BBC World -kanavan HardTalk-ohjelmassa viime toukokuussa, kuinka hänen oman maalaisseurakuntansa pappi oli käyttänyt häntä seksuaalisesti hyväksi pojan ikävuosina 15–18.

O’Gormanin mukaan pappi oli yhteisössään ”hyvyyden ilmentymä”, ja kirkkoa edustavan auktoriteetin harjoittama väkivalta oli yhteisössä – myös O’Gormanin itsensä mielestä – ”täysin kuvittelemattomissa”. O’Gorman nosti syytteen raiskaajapappia ja häntä suojellutta roomalaiskatolista kirkkoa vastaan aikuisiällä. O’Gorman on sittemmin tehnyt aiheesta lukuisia dokumenttielokuvia ja toimii nykyään Irlannin Amnesty Internationalin toiminnanjohtajana. ■

jestämiseen Irlannilla ei ole varaa.

Irlannin julkinen talous on kärsinyt eurooppalaisista maista eniten nykyisestä taloustaan- tuma- sta, joten Ahern halusi perustuslakimuutoksen sijasta ”modernisoida” nykyisen rikoslain herjaamista koskevaa osuutta. Hän kertoi myös pelkäävänsä ”oikeudellista tyhjiötä”, joka voisi syntyä ilman jumalanpilkkaa koskevaa lakimuutosta.

”Kunnes perustuslakia on muutettu, on välttämätöntä kriminalisoida jumalanpilkka ja muotoilla asianmukainen lainsäädäntö uudelleen rangaistusten osalta”, hän sanoi irlantilaismedialle.

”Tälle näkemykselle ei ole vaihtoehtoa.”

Uusi lakiesitys korvaisi vankeusrangaistuksen enintään 100 000 euron sakolla, mikä on saanut osan kriitikoista pitämään lakimuutosta hallituksen rahastuskeinona.

IRLANTIA SITOO ENGLANTILAISLAKI

Kriitikot muistuttivat, että jumalanpilkkan kieltäminen Irlannissa periytyy vanhasta englantilaisesta lais- ta, jonka tarkoitus oli suojella valtaapitävää protes- tanttista anglikaanikirkkoa hyökkäyksiltä. Vastaava ilmiö olisi Venäjän tsaarin säätämä pykälä Suomen nykylaissa.

Kyseistä lakia onkin käytetty katolisessa Irlannin tasavallassa vain yhden ainoan kerran. Irlannin korkein oikeus kuitenkin katsoi 1999 sanomalehteä vastaan nostetussa oikeusjutussa, että jumalanpilk- karikoksen sisältöä on mahdotonta määritellä.

Toisaalta oikeusistu- in huomautti, että kristinuskon suojeleminen lailla on ristiriidassa uskontojen

tasa-arvon turvaavan lain kanssa.

Jumalanpilkkan määrittelemine- n on ollut helpom- paa Irlannin hallitukselle kuin tuomareille.

Uuden lakiesityksen mukaan jumalanpilkkaa on sellaisten asioiden törkeä loukkaaminen, joita mikä tahansa uskonto pitää pyhinä, kun kyseinen louk- kaaminen aiheuttaa suuttumusta merkittävässä osas- sa kyseisen uskonnon kannattajia ja kun tällaisen re- aktion herättäminen on pilkkaa-ajan tarkoitus.

Määritelmä on näennäisen tarkka, mutta jättää kosolti tulkinnanvaraa. Määritelmän täyttävä teko kuitenkin oikeuttaisi poliisin tunkeutumaan kiin- teistöön, jossa heillä on syytä epäillä jumalanpilkkaa sisältäviä julkaisuja sijaitsevan.

Poliisitoimi tähtäisi hallituksen mukaan loukkaa- van aineiston takavarikoimiseen.

ABSURDITEETIN SATAVUOTISJUHLA

”Olemme todella kamalia idiootteja”, kirjoitti The Irish Times -lehden kolumnisti **Fintan O’Toole** toukokuussa. Hän ei tarkoittanut Irlannin hallitus- ta, vaan lakiesityksen kriitikoita.

”Miten kukaan ikinä saattoikaan uskoa, että oi- keusministeriö ihan tosissaan suunnittelisi 2000- luvulla jumalanpilkkan kriminalisoimista”, O’Toole ironisoi ja kiittelee ministeri Ahernia provokatiivi- sesta tavasta muistuttaa ihmisiä irlantilaisen sanan- vapaustaistelun satavuotisjuhlasta.

Toukokuussa 1909 kolme merkittävää irlantilais- kirjailijaa kampanjoi taidepoliittisin keinoin juma- lanpilkkalakia vastaan paljastaakseen sen älyllisen heikkouden ja sen puolustamisen poliittisen vaa- rallisuuden. He olivat myöhemmin kirjallisuuden Nobelilla palkitut kirjailija **George Bernard Shaw** ja runoilija **William Butler Yeats** sekä teatterivai- kuttaja **Lady Augusta Gregory**.

Englantilaiset sensorit kielsivät Shaw’n näytel- män The Shewing-up of Blanco Posnet esittämisen jumalanpilkkaan vetoamalla. Tämä oli ollut Shaw’n tarkoitus: hän oli lisännyt pieneen teatterikappalee- seensa vain sen verran Jumalaan viittaavia rivejä, et- tä sensorit reagoisivat.

Shaw pääsi näin parlamentaarisen komitean eteen pitämään puheensa: ”Minusta ajattelun lamauttami- nen ja yleisön mielipiteenmuodostuksen hämärtä- minen kieltämällä tällaiset esitykset on paljon vaa- rallisempaa kuin mikään tällaisissa esityksissä itses- sään oleva vaara.”

Komitea ei kuitenkaan suostunut käsittelemään julkisesti Shaw’n kirjoittamaa sensuurinvastaista kir- jelmää: ”Minä en ole tavallinen näytelmäkirjailija, vaan olen erikoistunut moraalittomiin ja harhaop- pisiin näytelmiin. Olen saanut maineeni jatkuvalla

IRLANNIN ROOMALAISKATOLINEN KIRKKO HAAKSIRIKKOUTUI TOUKOKUUSSA VALTAVAAN HYVÄKSIKÄYTTÖSKANDAALIIN.

kamppailullani pakottaakseni yleisön harkitsemaan uudelleen omaa moraaliaan.”

Esityskiellosta huolimatta – tai sen takia – Yeats ja Gregory kutsuivat Shaw’n lähettämään näytel- mäsä Abbey-teatteriin. Kirjailijat kampanjoivat

samanaikaisesti sekä sananvapauden puolesta juma- lanpilkkalakia vastaan että Irlannin henkisen vapau- den puolesta englantilaishallintoa vastaan.

Monien estely-yritysten jälkeen kolmikko sai näytelmän viimein esille elokuussa 1909. Gregoryn

Tuomarien uskonnollinen valo

Irlannin humanistiyhdistys aloitti keväällä juliste- kampanjan pääkaupungissa Dublinissa vastustaak- seen maan tuomarien ja presidenttien nimittämisen yhteydessä annettavaa uskonnollista valaa.

Julisteiden otsikossa lukee ”Uskomatonta”, ja ju- listeteksti kysyy ”Tiesitkö että Irlannissa sinun on vannottava uskonnollinen valo tullaksesi tuomariksi – tai presidentiksi?”

Kampanjan tarkoitus on lisätä tietoisuutta siitä, että 250 000 Irlannin kansalaiselta on näin evätty mahdollisuus hakea näitä paikkoja, sekä lopettaa tällainen syrjintä. ■

Jumalanpilkka on rikos

Kohua herättänyt ”herjauslaki” astui voimaan Irlannissa heinäkuun lopussa, kun maan presidentti Mary McAleese vahvisti allekirjoituksellaan kiistan- alaisen esityksen laiksi.

Uusi laki päivittää 1960-luvulta periytyvän kun- nianloukkauslain, ja sen tarkoitus on helpottaa jul- kisten anteeksipyyntöjen saantia eri medioiden kus- tantajilta. Vastustusta on herättänyt lakiin kuuluva kohta jumalanpilkasta, joka uudessa laissa lukeutuu rikollisiin herjauksiin.

Uuden lain mukaan ”jumalaa pilkkaavien” asioi- den julkaisemisesta tai sanomisesta voi seurata jopa 25 000 euron sakko.

Irlannin ateistien puheenjohtaja Michael Nugent vaati lain hyväksymisen jälkeen oikeusministeri Dermot Ahernia jättämään presidentin hyväksy-

mä laki allekirjoittamatta, kunnes asiasta on järjes- tetty kansanäänestys. Irlannin oikeusministeri voi allekirjoittaa toisistaan poikkeavia lakiesityksiä eri aikoina.

Ahern on sanonut, ettei hän halunnut tehdä ju- malanpilkasta lain vastaista, mutta oli perustuslain velvoittamana joutunut liittämään jumalanpilkkan lakiesitykseen.

Michael Nugentin mukaan jumalanpilkkalaki on ristiriidassa Irlannin perustuslain takaamien tasa- arvon, omantunnon- ja uskonnonvapauden sekä us- konnollisen syrjinnän kieltämisen kanssa.

The Irish Times -lehden mukaan Nugent aikoo kampanjoida ”tätä anakronistista ja vaarallista juma- lanpilkkalakia” vastaan osana laajempaa kampanjaa eettisen ja sekularistisen Irlannin puolesta. ■

Suomessakaan ei saa pilkata

Suomen rikoslaki määrää uskonrauhan rikkomisesta sakkoja tai enintään kuusi kuukautta vankeutta sille, joka julkisesti loukkaamistarkoituksessa herjaa tai häpäisee Jumalaa tai uskonnollisen yhteisön pyhinä pitämiä asioita.

Vaikka suuresta kotimaisesta jumalanpilkkatuomiosta (**Hannu Salaman** romaani Juhannustanssit, 1964) on melkein puoli vuosisataa, Suomessa poliittiset päättäjät ovat huolehtineet sananvapauden uskonnollisperusteisesta rajoittamisesta ilman oikeuskäsittelyäkin.

Profeetta Muhammedia esittäneistä pilapiirroksista syntyi maailmanlaajuinen kohu kolme vuotta sitten, kun tanskalaisen Jyllands Posten -lehden julkaisemat kuvat levisivät maailmalle islamistisen demagogian siivittämänä.

Ranskassa islamilaiset järjestöt haastoivat oikeuteen satiirisen viikkolehti Charlie Hebdon, joka julkaisi Muhammed-aiheesta sekä tanskalaisia että omia pilapiirroksiaan. Lehden sananvapautta asetuivat julkisesti puolustamaan muun muassa silloiset presidenttiehdokkaat **Ségolène Royal** ja **Nicolas Sarkozy**. Oikeusistuin vapautti Charlie Hebdon syytteistä.

Suomessa tasavallan presidentti, pääministeri ja ulkoministeri olivat aiemmin virallisesti pahoitelleet kansainväliselle medialle, että eräs suomalainen ei-valtiollinen internet-sivusto oli julkaissut Muhammed-aiheisia kuvia.

Keväällä Puupää-palkitun sarjakuvataiteilija **Ville Rannan** aikalaispiirroksessa 2006 suomalaispäättäjät olivatkin rähmällään profeetan edessä. Kulttuurilehti Kaltiosta tuolloin sensuroitu sarjakuva julkaistiin viime huhtikuussa kokonaisuudessaan tässä lehdessä.

Muuten Suomessa ilmapää ei ole sananvapauden kannalta raikastunut. Helsingin Sanomat kertoi toukokuussa, että tuomioistuimien päätöksissä on viime aikoina merkkejä niiden halusta kaventaa tiedonvälityksen vapautta.

”Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut suomalaisten oikeusistuinten sananvapautta

SARJAKUVATAITEILIJAA VILLE RANTA EI PILKANNUT PROFEETAA, VAAN PROFEETALLE JA TERRORISTEILLE KU-MARTELEVIA SUOMALAISPÄÄTTÄJIÄ. KUVA: JUSSI.K. NIEMELÄ.

rajoittaneiden tuomioiden olleen Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastaisia.”

Charlie Hebdo -lehden päätoimittaja **Philippe Val** katsoi taannoin tilannetta näkökulmasta, jollaista Suomessa ei ole uskallettu kuvitellakaan.

Valin mukaan ”muslimien loukkaamisesta” kaksi vuotta sitten Ranskassa nostettu oikeusjuttu loukasi eniten islamilaista kulttuuria ja islaminuskoa edustavia ihmisiä. Se näet samasti kaikki heidät pilapiirrosten kohteina olleisiin islamistisiin fundamentalisteihin ja terroristeihin, ja samalla kielsi kaikilta muslimeilta huumorintajun ja kritiikinsietokyvyn.

”Pitäisikö muka ihmisoikeuksien lisäksi huomioida rajallisempi muslimien oikeus, koska muslimit eivät ymmärrä yhtä hyvin kuin muut. Kysynkin, että kuka se tässä jutussa onkaan se rasisti?” ■

TUHANNET HYVÄKSIKÄYTÖN JA VÄKIVALLAN LAPSIUHRIT JOUTUIVAT ELÄMÄÄN VUOSIKYMMENIEN AJAN HILJAISSUUDESSA KUIN MEREN POHJALLA.

mukaan kampanjassa oli kyse yleisön kunnioittamisesta: ”Heitä ei saa kohdella kuin pikkulapsia.”

Saman voi sanoa sata vuotta myöhemmin kaikista aikuisista ihmisistä, joita pyritään ”suojelemaan” jumalanpilkkiaan vetoamalla. Jos mielikuvitusahmolle ei saa nauraa, mille saa?

KRISTILLINEN HELVETTI

Jumalanpilkkalainsäädäntö ei tietenkään suojele uskontoja tai ihmisiä vaan kiihkoilijoita ja kirkollisia valtaapitäviä. Irlannin kirjallisuushistoriasta löytyy jälleen esimerkki, tällä kertaa **James Joycelta**, joka oli hylännyt katolisen kirkon ja kristinuskon jo 16-vuotiaana.

Omaelämäkerrallisessa romaanissaan *Taiteilijan omakuva nuoruuden vuosilta* (1916, suom. 1946) Joyce kuvaa katolisen poikakoulun papin puhetta, jossa tämä saarnaa helvetin kauheuksista rangaituksena syntisille ja rippi-isää kuuntelemattomille nuorille:

”Helvetti on ahdas ja pimeä ja pahalta löyhkäävä vankila, pahojen henkien ja kadotettujen sielujen

asuinpaikka, täynnänsä tulta ja katkua. Tämän vankilahuoneen ahtauden on Jumala suunnitellut varata vasten niiden rankaisemiseksi, jotka kieltäytyvät antamasta hänen lakiensa sitoa itseään. Maallisessa vankilassa on vankiraukalla edes liikkumistilaa tyrmässään tai synkällä vankilan pihalla. Näin ei ole laita helvetissä. Siellä vangit kadotettujen paljouden vuoksi makaavat kasoittain hirmuisessa vankilasaan, jonka muurien sanotaan olevan kuudensadan peninkulman paksuiset; ja kadotetut ovat siellä niin avuttomia, että [...] he eivät voi pyyhkiä edes silmänurkastaan matoa, joka heitä kalvaa.”

Kymmenvivuisen saarnan jälkeen Joycen alter ego, kouluikäinen Stephen Dedalus, poistuu kapelista jalat vavisten: ”päänahassa kulki väristyksiä kuin aavesormet olisivat sitä koskettaneet”. ■

Kirjoittaja on vapaa toimittaja, joka vieraili Irlannissa toukokuussa.

Kotkassa juhlittiin ihmisyyttä ja vapaata ajattelua

Aki Räisänen

KEMILÄISET VAPAA-AJATELJAVETERAANIT HELGE MYLLYOJA (VASEMMALLA), ELSA OIKARINEN, PERTTI PERINIVA JA ERKKI PEKKINEN TEKIVÄT KOTKAAN 1400 KILOMETRIIN AJOREISSUN. KUVA: AKI RÄISÄNEN.

Vuonna 1928 Kotkassa oli satamatyöläisten lakko, jota murrettiin **Martti Pihkalan** johtaman Vientirauhan rikkurivoimin. Rikkurit marssivat töihin keulassaan kirkkoherra **Torsten Hohenthalin** ylioppilaspojat ja sen seurauksena satamatyöläiset marssivat toiseen suuntaan, eroamaan kirkosta.

Satamatyöläisten lakkotaistelu ja kirkosta eroaminen synnyttivät 4. lokakuuta 1929 Kotkan työväentalolla perustetun, **Abel Leväsen** ensimmäisenä johtaman, Kotkan Kirkostaeroneiden yhdistyksen,

joka nyt 80-vuotiaana on Suomen vanhin toimiva vapaa-ajattelijayhdistys.

Kotkassa vietettiin paitsi yhdistyksen juhlia myös valtakunnallisen Vapaa-ajattelijoiden liiton kesäpäiviä, jonne pohjoisimpina osanottajina tulivat **Timo** ja **Eine Kyrö** Kolarista asti.

Kemiläisiäkin tuli Kotkaan käymään viisi, vaikka kahden päivän sisään joutuivat ajamaan liki 1400 kilometriä hellekelissä.

Pohjoisimpia vapaa-ajattelijoiden jäseniä Kyröt ja muut kolarilaiset eivät toki ole, heitä kun löytyy

Utsjoen Nuorgamista asti.

– Kolarin Luoteis-Lapin yhdistys ei ole maailman pohjoisin vaikka niin luulin. Norjan puolella Vadsössä (Vesisaarenakin tunnettu) on nimittäin norjalaisen humanistiliiton yhdistys ja ainakin parilla sen vetäjällä on ihan suomalaiset sukunimet. Kveenejä tai sinne muuttaneita, arvaili Vapaa-ajattelijoiden liiton pääsihteeri **Eino Huotari**.

HÖYRYPANNU RÄJÄHTI

Satamalakko ei ollut ensimmäinen kerta kun kirkkoherra Torsten Hohenthal ja Kotkan työläiset joutuivat vastakkain.

Vuonna 1924 Kotkansaaren ja Tiutisen saaren väliä kulkeneen höyryveneen höyrypannu räjähti. Kaikkiaan 24 henkilöä kuoli ja heistä kaksi oli kirkosta eronneita, laki kun oli mahdollistanut sen vuonna 1923 alkaen.

Laivaonnettomuuden vainajille kaivettiin kirkko- maalle joukkohauta, mutta kirkkoherra kielsi kirkosta eronneiden hautaamisen siunattuun maahan. Tarjottiin ”pakanoiden palstaa” aidan takana.

Kotkan yhdistyksen historiaa juhlassa esitelleen **Hannu Eklundin** mukaan on yhä epäselvää, mihin kiista lopulta päättyi. Hän pitää mahdollisena, että lopulta kaikki päätyivät kuitenkin samaan joukkohautaan.

Kiista jäi kytemään ja pohjusti maaperää kirkosta eronneiden järjestäytymiselle, josta juhlassa kerrottiin **Ahti Kansan** kirjoittaman kuvaelman muodossa. Ahti Kansa, **Tapani Kansan** isä, on Kotkan yhdistyksen jäsen ja entinen vasemmistoliiton kunnallispoliitikko.

KASTAMATON KANSALAISTOTTELEMATTOMUUS

Vaikka Suomeen saatiin uskonnonvapaus vasta vuonna 1923, niin kirkosta eroaminen oli alkanut jo muutamaa vuotta aiemmin kansalaistottelemattomuuden muodossa.

Kun kirkko oli valinnut sisällissodassa puolensa, niin sadat vanhemmat eivät tuoneet enää lapsiaan lainkaan kastettaviksi. Suomeen oli pakko perustaa länsimaissa jo omaksutun mallin mukainen siviilirekisteri, johon myöhemmin pääsivät aikuisetkin.

Kotkan Kirkostaeroneiden yhdistyskin muutti 1930-luvulla nimensä siviilirekisteriläisten yhdistykseksi ja näille eri puolella Suomea perustetuille yhdistyksille perustettiin oma liittokin. Yhdistysten ja liiton sääntöjä värkkäsi Kotkan Työväenopiston rehtori, kansanedustaja **Väinö Meltti**.

Vasemman laidan demareihin kuulunut Meltti joutui jatkosodan aikana vankilaan ns. kuutosena,

PARIKAN TUHKAUSHAUTAUSALUEEN MUISTOMERKISSÄ KOROSTETAAN AJATTELUN VAPAUTTA. KUVA: AKI RÄISÄNEN.

JUHA KUKKONEN JA HELJÄ PEKKALIN ILTAJUHLASSA RAVINTOLA KAIRON TERASSILLA. KUVA: JUSSI K. NIEMELÄ.

ANNELI LAKKONEN ESITTELI KARKKILASTA LAHJAKSI SAATUJA METALLISIA VAPAA-AJATTELUN TUNNUKSI. KUVA: AKI RÄISÄNEN.

liittyi sodan jälkeen SKDL:ään ja oli kuollessaan 1960-luvulla Uudenmaan läänin maaherra.

Monien siviilirekisteriläisten yhdistysten perustaminen kiellettiin 1930-luvulla poliittisista syistä ja jo toimineita lakkautettiin. Kotkan yhdistys, joka oli perustanut oman hautausmaankin jo vuonna 1930 sai kuitenkin jatkaa toimintaansa.

– Siinä oli mukana vasemmisto laidasta laitaan, yhdistyksellä oli toinen johto kuin lakkautetulla työväenyhdistyksellä ja toiminta oli vakiintunutta hautausmaan hoitoa, arveli Hannu Eklund jatkoluvan syyksi.

2000 USKONNOTTOMAN HAUTAUSMAA

Kotkan Vapaa-ajattelijat, joiden puheenjohtajana on nykyään **Kari Mänttari**, ylläpitävät Suomen vanhin vapaa-ajattelijoiden hautausmaata Parikassa, seurakunnan hautausmaan ja krematorion lähinaapurina.

– Meillä on tehty noin 2000 hautausta, tänä vuonna jo 16 ja tuhaukset yleistyvät vähitellen. Olemme palkanneet tukityöllistetyä täysipäiväisen työntekijän hautausmaata hoitamaan mutta talkoo-

työtäkin riittää, selvitti yhdistyksen sihteeri **Anneli Laakkonen**.

Hän oli tehnyt erinomaista työtä Vapaa-ajattelijoiden kesäpäivien onnistumiseksi ja ennätti juhlassa Ystävät-kuorossa laulamaankin.

Parikassa on useamman merkkihenkilön hautapaikat aikansa maailman parhaasta painijasta ja Kotkan työväenyhdistyksen 20-luvun nokkamiehestä **Adam Malmista** lähtien. Siellä on myös kansanedustajien **Taisto Sinisalon** ja **Toivo Kujalan** haudat.

Kujalan, joka oli eduskunnan varapuhemies, hautajaiset 1950-luvun lopulla olivat satoja ihmisiä koonnut joukkotapahtuma. Hänen hautakivensä on kahden tunnetun taitelijan työtä, **Tapio Tapiovaaran** ja **Jyrki Sailon**.

Kaikkiaan yhdistyksessä on ollut viisi kansanedustajajäsentä, joista eduskunnassa istuu nykyään Vasemmistoliiton **Pentti Tiusanen**.

– Demari oli joskus kommunistille pirusta seuraava, mutta tässä yhdistyksessä Taisto Sinisalo ja demarikansanedustaja **Meeri Kalavainen** olivat so- vussa. Enimmillään Kotkan yhdistyksessä oli 1960-

luvulla 1666 jäsentä, joukossa toisin parisataa maksurästiläistä, Hannu Eklund kertoi.

Paitsi suurta ja hyvin hoidettua hautausmaata, Kotkan Vapaa-ajattelijat omistavat hienon joskin työteläjän leiripaikan, Vapaarannan. Siitä on kiittäminen Viikarinsaaren kalastajaa **Aarne Yrjöstä**, joka testamenttasi kotipaikkansa yhdistykselle.

Vapaarannasta puuttuu sähköt ja mukavuu- det, mutta siellä on pidetty esimerkiksi nuorten Prometheus-leirejä.

– Merimatkaa on useampi kilometri ja Yrjösen vanha venekin on jo entinen, joten kulun kanssa on ongelmia. Remonttitarvetta on mutta paikka on muuten hyvä, Anneli Laakkonen sanoi kun kesäpäivien osanottajat pääsivät risteilyllä lähes Viikarinsaareen pyörähtämään.

KEMISSÄ HAUDATAAN MEREENKIN

Vaikka taannoinen Helsingin, Turun ja Tampereen bussimainoskampanja sekä Eroakirkosta.fi-sivusto ovat saaneet paljon julkisuutta niin monissa vapaa-ajattelijayhdistyksissä eniten työllistää omien hautausmaiden hoito. Valtio kun ei tue niitä lain-

TIMO (OIKEALLA) JA EINE KYRÖ TOIVAT LAPPILAISTEN ONNITTELUT KOTKAN YHDISTYKSEN SIHTEERI ANNELI LAKKOSSELLE JA PUHEENJOHTAJA KARI MÄNTTÄRILLE. KUVA: AKI RÄISÄNEN.

TIMO JA EINE KYRÖ KOLARISTA OLIVAT KESÄPÄIVIEN POHJOISIMMAT OSALLISTUJAT. KUVA: AKI RÄISÄNEN.

KOTKALAISAKTIIVI HANNU EKLUND. KUVA: JUSSI K. NIEMELÄ.

REETTA TUOMAINEN ON POHJOIS-KYMEN VAPAA-AJATTELIJOIDEN SIHTEERI, KUNTALIITOKSEN MYÖTÄ YHDISTYS ON MUUTTAMASSA NIMENSÄ KOUVOLAN VAPAA-AJATTELIJOIKSI. KUVA: AKI RÄISÄNEN.

JUHLASSA LIITON KULTAISEN ANSIOMERKIN SAANUT PAULI HÖMPPI (VASEMMALLA) JA PÄÄSIHTEERI EINO HUOTARI PARIKAN HAUTAUSMAALLA. KUVA: JUSSI K. NIEMELÄ.

kaan vaikka syytää verotukea kirkon hautausmaille miljoonatolkulla.

Esimerkiksi Helsingissä ja Tampereella ei ole lainkaan uskonottomien hautausmaita vaikka kirkosta eronneita asuu kaupungeissa tuhansia.

Kotkan jälkeen Suomen toiseksi vanhin vapaa-ajattelijoiden hautausmaa on Kemissä, jossa yhdistys hoitaa talkoilla 520 hautauksen hautausmaata.

– Kemissä on mahdollista tuhkan siroittelu myös merialueelle, mutta näitä tapauksia on vähän. Suuri puute on siinä, että Lapista puuttuu krematorio, vaikka tuhkausten kysyntä kasvaa. Kun Oulukin oli remontissa niin Kajaaniin asti joku vietiin tuhkatavaksi, tiesi Kemin Vapaa-ajattelijain puheenjohtaja **Pertti Periniva**.

Kemiä noin sata hautaa suurempi on vuonna 1949 perustettu Karkkilan Vapaa-ajattelijoiden hautausmaa.

Uusin ja pienin vapaa-ajattelijahautausmaa on muutama vuosi sitten Jyväskylään perustettu, jossa on vasta yksi haudaus. Pohjoisin on Kolarin Vaattojärven kylälle kymmenkunta vuotta sitten perustettu, jota pääsihteeri Eino Huotari kehui jopa Suomen kauneimmaksi.

– Hautauksia meillä on ollut seitsemän kun osa on haudattu muualle sukuhautoihin, kertoi Timo Kyrö. Vapaa-ajattelijoiden on omat hautausmaat lisäksi mm. Kuusankoskella eli nykyisessä Kouvolassa, Forssassa, Vaasassa ja Kajaanissa. ■

Se tavallinen tapaus Heta Saxell

Meille tulee kotiin *Vapaa Ajatteli* ja *Kirkko ja kaupunki*. Ensin mainittu tulee minulle, jälkimmäinen miehelleni. Elämme näkemyksinemme suhteellisen sulassa sovussa. Minä olen tapakristillisestä taustastani huolimatta, tai ehkä juuri sen vuoksi, melko kärkeä ateisti. Mieheni on erittäin uskonnollisesta taustastaan huolimatta, tai ehkä juuri sen vuoksi, hyvin avakatseinen kristitty. Minun sukuni suvaitsee, tai heit eivät hengelliset asiat hetkauta. Mieheni puolta sukua usko hetkauttaa kaikkien edestä, eivätkä he suvaitse. Me tasapainoilemme siinä välissä.

Oma tarinani on luultavasti se tavallisin. Minut ja vanhempi sisareni on kastettu lapsena ja siten liitetty luterilaisen kirkon jäseniksi. Tämä seikka ei kuitenkaan näkynyt elämässämme mitenkään – kaste oli vain tapa antaa lapselle nimi. Se tavallinen tapaus siis. Vaihtoehtoja ei varmaankaan 1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alussa paljon ollut esillä? Tätä sietäisi kysyä vasemmistodemarivanhemmilta... Kotona meille opetettiin suvaitsevaisuutta ja ihmisten arvostamista. Siihen ei tarvittu iltä- eikä ruokarukouksia ristinkuolemasta puhumattakaan. Kristillisen kasvatuksen sai hoitaa koululaitos.

Ala-asteeni oli pieni koulu peltojen keskellä Etelä-Hämeessä. Olen siis todella lapsena hiihtänyt talvisin kouluun! Jälkikäteen tarkasteltuna idylli oli kuitenkin vähintäänkin kummallinen: kaikki naisopettajat olivat erittäin uskonnollisia ja se ainoa miesopettajakin isänmaallinen. Voi sitä laulettujen ja ulkoa opeteltujen virsien määrää! Koulullani oli myös oma joululaulu. Tuskin tarvitsee todeta, että se oli sanoiltaan hyvinkin kristillinen. Pakettiin kuuluivat tietysti seurakunnan aamunavaukset, pakolliset ruokarukoukset, uskontunnustuksen ulkoa opettelu sekä kaiken huipuksi kuudennen luokkani päätteeksi järjestetty kevätmessu perinteisen kevätjuhlan sijaan. Vaikka olinkin tunnollinen koululainen, ja uskontokin aina kiitettävä numeroltaan, olin kuudennella luokalla jo aivan kypsä siirtymään yläasteelle vähän avarampiin maisemiin. Siellä kuulemma kerrottiin muistakin uskonnoista niiden joka-vuotisten Jeesus-juttujen ohella. Uskonto oli minusta tylsä oppiaine ja Raamatun kertomukset tarinoita muiden joukossa. Et-opetuksesta en ollut koskaan

ala-asteella kuullutkaan – ainoat tuolloin kohtaamani ei-luterilaiset olivat luokkani yksi katolilainen ja yksi Jehovan todistaja.

Tapakristillisuus on Suomessa edelleen normi. Siitä poikkeavan on jatkuvasti perusteltava ja selitettävä näkökantojaan ja ratkaisujaan, etenkin jos vakaumustaan tuo julkisemmin ilmi. Kirkkoon kuuluminen on niin yleistä ja se käsitetään usein niin neutraaliksi asiaksi, ettei ihmisille tule edes mieleen kyseenalaistaa tapojaan saati miettiä niiden syvempää merkitystä. Ei mikään mairitteleva seikka kirkon kannalta, että monet sen jäsenet mieltävät kirkon niin hajuttomaksi ja mauttomaksi, ettei sitä edes huomaa. Pientä edistystä valtionkirkon joka puolelle ulottuvan vaikutuksen patoamiseksi on muutaman vuoden takainen päätös, että kouluissa annettavan uskonnonopetuksen tulee olla lajissaan tunnustuksetonta. Hyvä linjaus, mutta miten onkaan käytännön toteutumisen laita? Minun on vaikea nähdä, että esimerkiksi vanhan ala-asteeni opettajat muuttaisivat vuosien aikana muotoutunutta opetustyyliään. Olisipa mielenkiintoista päästä katsomaan, miten asiat ovat. Tuskin opetusvirastolla virkaa on tarjolla, mutta ilmoittaudun omin lupineeni tunnustuksettoman uskonnonopetuksen toteutumisen tarkastajaksi!

P.S. Mieheni ilmoitti seurakuntaansa, ettei halua enää *Kirkkoa ja kaupunkia* kotiin. Harmi sinänsä, lehdestä sai usein hyvät naurut. Toisinaan ei kyllä tiennyt olisiko pitänyt itkeä kuitenkin... ■

Kirjoittaja on helsinkiläinen filosofian maisteri, äitiyslomalla oleva free lance -kustannustoimittaja ja -kirjoittaja.

Mihin ulottuu omantunnonvapaus?

livi Anna Masso

Vapaa-ajattelijoiden bussikampanja – ja sitä vastaan esitetyt vastalauseet – nostivat taas kerran esille kysymyksiä uskonnon- ja omantunnonvapauden suhteesta sananvapauteen. Kysymyshän on oikeastaan saman asian eri puolista: vapaudella uskoa ja ajatella omantuntonsa mukaisesti on arvoa vain silloin, kun ajatuksia voi myös vapaasti ilmaista.

Bussikampanjan varsinainen viesti oli melko vaatimaton, mukana hivenen epäilystäkin: jumalaa tuskin on olemassa (varmuudella emme voi tietää). Viesti ei sellaisenaan tunkeutunut kenenkään toisen vapauksien kentälle: siinä ei vaadittu ketään olemaan uskomatta jumaliin eikä arvosteltu uskovaisia jotenkin huonompina ihmisinä. Siksi sen provosoi- mat valitukset yllättivät. Jumalattoman maailman- kuvan mainonta, joka ei ole suunnattu ketään vastaan, on epäilemättä sananvapauden suojelema mielipiteen ilmaus.

Myös vastamielenosoitus kuuluu sananvapauden piiriin, mutta huomiota herätti, että vastalauseita esittivät ainoastaan muslimit. Epäilyshän kohdistui tasapuolisesti kaikkiin jumalolentoihin, tai ainakin monoteististen uskontojen jumaliin. Miksi se loukkaa jonkun uskonnon edustajia enemmän kuin muita? Ovatko protesteja esittäneet muslimit epävarmempia omissa uskossaan kuin kristityt, juutalaiset sekä muut muslimit, vai kenties vain suvaitsemattomampia maailmankatsomusten monipuolisuutta kohtaan?

Joidenkin kuljettajien vaatimus voida olla ajamatta bussivuoroja, joiden autoissa on vapaa-ajattelumainos, nostattaa kysymyksen uskonnon- ja omantunnonvapauden ulottuvuudesta. Oikeuttaako

se rajoittamaan muiden sananvapautta, jos sanoma koetaan ristiriitaiseksi oman uskonnon opetuksen kanssa? Missä määrin uskovainen voi vapauttaa itsensä nyky-yhteiskunnan arvomoninaisuuden näkyvyydestä ja sen vaikutuksista?

Vaatimus saada olla ajamatta mainosbusseja ei voi perustua ajatukseen, ettei ”loukkaavaa” viestiä saisi esittää julkisesti, koska se olisi selvästi ristiriidassa sananvapauden kanssa. Myös pelkkä haluttomuus viipyä bussissa, jonka kyljessä on epämieluisa mainosteksti, on heikko peruste, koska uskovainenkin ihminen joutuu tulemaan toimeen ympäristössä, joka on täynnä viestejä, joista osa on väistämättä ristiriidassa uskontojen opetusten kanssa.

Uskonnonvapaus ei siis voi tarkoittaa vapautta väistää ”vääränlaisia” viestejä täysin. Toivomus välttää mainosvuorojen ajamista perustuu pikemminkin ajatukseen, että kuski joutuu tahtomattaan mainoksen välittäjän rooliin: ajamalla bussia hän ikään kuin hallinnoi sitä ja on näin ollen vastuussa siitä, mitä bussin kyljessä lukee. Jos näin olisi, omantunnonvapaus voisi olla pätevänä perusteena kieltäytymiselle, mutta onko bussikuski mainosten viestin välittäjän asemassa?

Entä jos saman muslimikuskun bussissa on kielletty alkoholi- tai makkaramainos? Tai romanttinen mainos, joka viittaa hyväksyvästi avioliiton ulkopuoliseen suhteeseen? Milloin on omantuntoon perustuva vastalause riittävän painava vapauttaakseen työntekijän työvelvollisuuksista, ja voiko vastaavia poikkeuksia perustella muilla kuin uskonnollisilla argumenteilla? Voiko naiskuljettajaa vaatia hyväksymään seksistinen mainos tai porvaria sosialistien vaalimainos? Voiko kapitalismia inhoava kuski ajaa

mainosbussia ollenkaan?

Ajatusleikki osoittaa, että uskontoja pidetään omatuntokysymyksinä edelleen muita vakaumuksia tärkeämpinä: muissa tapauksissa kieltäytymisen mahdollisuutta ei edes harkita. Ovatko uskonnolliset tunteet oletettavasti niin vahvoja, ettei niistä mitenkään voida tinkiä? Vai edustavatko suuret uskonnot edelleen yleisesti hyväksyttyjä totuuksia? Jos vakaumusargumentteja pidettäisiin yhtä vakavana kaikkien vakaumuksien kohdalla, mainokset olisi parempi pitää poissa busseista kokonaan. Silloin liikutaan jo poliittisten päätösten alueella, ja rahoitusvaihtoehtoja tulisi pohtia muualla kuin kadunkulmilla tai moskejoissa. Toisaalta on syytä miettiä, voiko bussin kyljessä olevaa viestiä sittenkään pitää kuljettajan omana ja siksi kuljettajaa vastuullisena siitä.

Nykyajan tietoyhteiskunta on täynnä viestejä. Monet työt liittyvät viesteihin joko suoraan tai epäsuorasti: monet meistä ovat päivittäin tekemisissä julkisten viestien kanssa, ei vain niiden tuottajina ja esittäjinä, vaan myös monenlaisissa välillisissä rooleissa. Pitääkö vaikkapa lehdenjakajan kantaa koteihin myös kirkon lehdet, jos hän ei ole uskovainen, ja voiko hän heittää päivän sanomalehdet roskiin, jos etusivun uutinen raivostuttaa? Jos bussinkuljettajien on uskonnonvapauden nimissä saatava välttää ateistimainosbusseja, silloin täytyisi tehdä vastaavia poikkeuksia muutenkin, jos ihminen kokee joutuvansa välittämään omantuntonsa vastaista sanomaa maailmalle – eikä se tapahdu harvoin.

Moniarvoinen, vapaa yhteiskunta toimii vain, jos sitä ohjaavat tietyt yhteiset säännöt sekä perusvapaudet, joita kaikki vastavuoroisesti kunnioittavat. Vihanlietsontaa varten on olemassa laki, jota

voi hyödyntää, kun sananvapauden rajat on ylitetty. Muissa tapauksissa joudumme sietämään toistomme puheita, myös oman maailmankatsomuksemme vastaisia. Uskontoja tai uskovia ei voida asettaa tässä asiassa erityisasemaan ilman, että samalla asetettaisiin kysymyksenalaiseksi sekä tasa-arvon että sananvapauden periaatteet. ■

Uskomaton kesäkampanja!

Juhannuksen jälkeen kaksi viikkoa Helsingin, Tampereen ja Turun kaduilla näkyi melkoinen joukko busseja, joissa oli jumalien ja kuolemanjälkeisen elämän kyseenalaistavia tekstejä. Kyse oli Vapaa-ajattelijain liiton ja Humanistiliiton uskomaton-bussikampanjasta, joka herätti myös tiedotusvälineiden mielenkiinnon. Lisäksi kampanjan lehdistötilaisuus Helsingin rautatie-ntorilla muuttui uskovien mielenosoitukseksi, jossa heiluteltiin "Jumala on!" -kylttejä ja huudeltiin kiertävään megafoniin kehoittaan boikotoimaan Helsingin bussiliikennettä. ■

KUVAT: ALEKSI KUITUNEN

HENRIK SAWELA HELSINGIN VAPAA-AJATTELIJOISTA VÄITTELEE MUSLIMIEN KANSSA JUMALAN OLEMASSAOLOSTA.

LIITON PUHEENJOHTAJA YLE:N HAASTATELLUSSA..

VASEMMALLA BUSSIKAMPAJAVASTAAVA OTTO CHRONS TAMPEREEN VAPAA-AJATTELIJOISTA. TAUSTALLA MIELTÄÄN OSOITTAVAT ABDULLAH TAMMI JA DOSENTTI JOHAN BÄCKMAN.

Oksasilmiöstä

Aikaamme kuuluvat ilmiöt. Suuret sankarit, julkikset. Kun yksi ihminen voittaa vuoden sisään monta palkintoa ja tunnustusta, täytyy kyseessä olla ilmiö. Kun kirjailija voittaa kolmella palkinnolla 43 000 euroa ja vielä tänä vuonna kymppitonin, niin vähäpätöisyydestä ei voi olla kyse. Viimeisin näytelmästä romaaniksi kirjoitettu Puhdistus (2008) on lisäksi myynyt viime vuonna yli satatuhatta kappaletta.

Kirjailija Sofi Oksanen (synt. 1977) on kirjoittanut aiemmin kaksi romaania: *Stalinin lehmät* (2003) ja *Baby Jane* (2005). Niitä ei palkittu. Kolmas kerta sanoi toden. Kaikista tuuteista alkoi puskea sofioksasta. Kirjailijatar kehotti entistä presidenttiä pyytämään anteeksi menneitä virokantoihin ja istuvaa pääministeriä samoin. Ehti Suomen itsenäisyyspäivänä linnan vastaanotollekin. Vielä toimitti tänä vuonna **Imbi Pajun** kanssa tarinakirjan Viron menneisyydestä, peloista. Ilmiö tunkeutui siis väkisin päähäni ja päätin ottaa selvää. Luin kaikki kolme romaania pötköön, vajaa 1100 sivua yhteensä alta vuorokauden kolmen viikon aikana. Kirjat hankin netin kautta kirjastosta, paitsi palkitun. Sen sain pelikaverilta lainaksi, kun kirjastokappaleet olivat varauksissa. Katsoin, että kirjailija ei tukeani tarvitse, kirjastolaitos kylläkin ja sitäpaitsi kierrätys on poikaa.

Baby Jane on lesbopaniikkihäiriöisestä, päättyy itsemurhaan. Opin, että terapia voisi auttaa enemmän kuin pillerit ja vertaistukikukaan ei välttämättä riitä. Esikoisromaanini on bulimareksiaa, sukua, ainakin kahdenkulttuurin väkeä, vaikenemista ja selviytymistä. Puhdistus on virolaisuuden historiaa siellä elävien näkökulmasta.

Oksanen kertoo purkavansa ahdistustaan kirjoittamalla. Hän sanoo kirjoittavansa autofiktiota. Siis tarkoittanee omaelämäkerrallista kuvitteellista tarinaa. Mitä muuta romaanikirjailija voisi kirjoittaa? Eivätkö omat kokemukset, kuultu, nähty, opittu ole kaikkien kauraa, kirjailijoidenkin? Mutta olipa miten vain niin kerronta sai pauloihinsa. Sanailu

on todella eläytyvää ja uskottavaa – en päätkään epäillyt etteikö näin olisi voinut olla. Välillä tuntui että hajut ja mautkin tulivat kuvauksien mukana, äänistä puhumattakaan. Kaikki tunteet avattiin. Kaikkea väkivaltaa läpikäytiin. Ehkä vähän helpolta ongelmaratkaisulta tuntuu Puhdistuksessa kommunistin nirhaus ja hänet tappaneen tukehduttaminen, mafiapomon kuristaminen ja ihmiskauppiaiden ampuminen. Ymmärrän tämän varsinkin jos ensin näytelmä, nyt romaani vielä elokuvakäsikirjoitukseksi tehdään niin “a vot”. Näinkin ilmiömäisesti voisi käydä. Mutta nämä juoneen liittyvät heittoni uppoavat ymmärtävyisyyteni suohon, sillä kirjat olivat luettavan koskettavia. En kadu, että valitsin vuorokauden elämästäni originaalioksaassa kahlukseen. Oksasilmiön syyn toivoisin olevan kirjojen tekstissä.

Valittiin Oksanen vuoden Kristiinaksikin. Hän sanoo kirjoittavansa naisista naisille ja olevansa feministi. Setakin palkiksi tunnustuksella. Hän sanoo olevansa fifty-fifty biseksuaali. Täydellisestä ilmiöstä puuttuisivat vielä hevari-, punk- ja goottipalkinnot. Ja tietty kirkon palkinto, sillä ylioppilaskirjoitusten reaalisissa tulissa uskonnosta maan toiseksi parhaat pisteet.

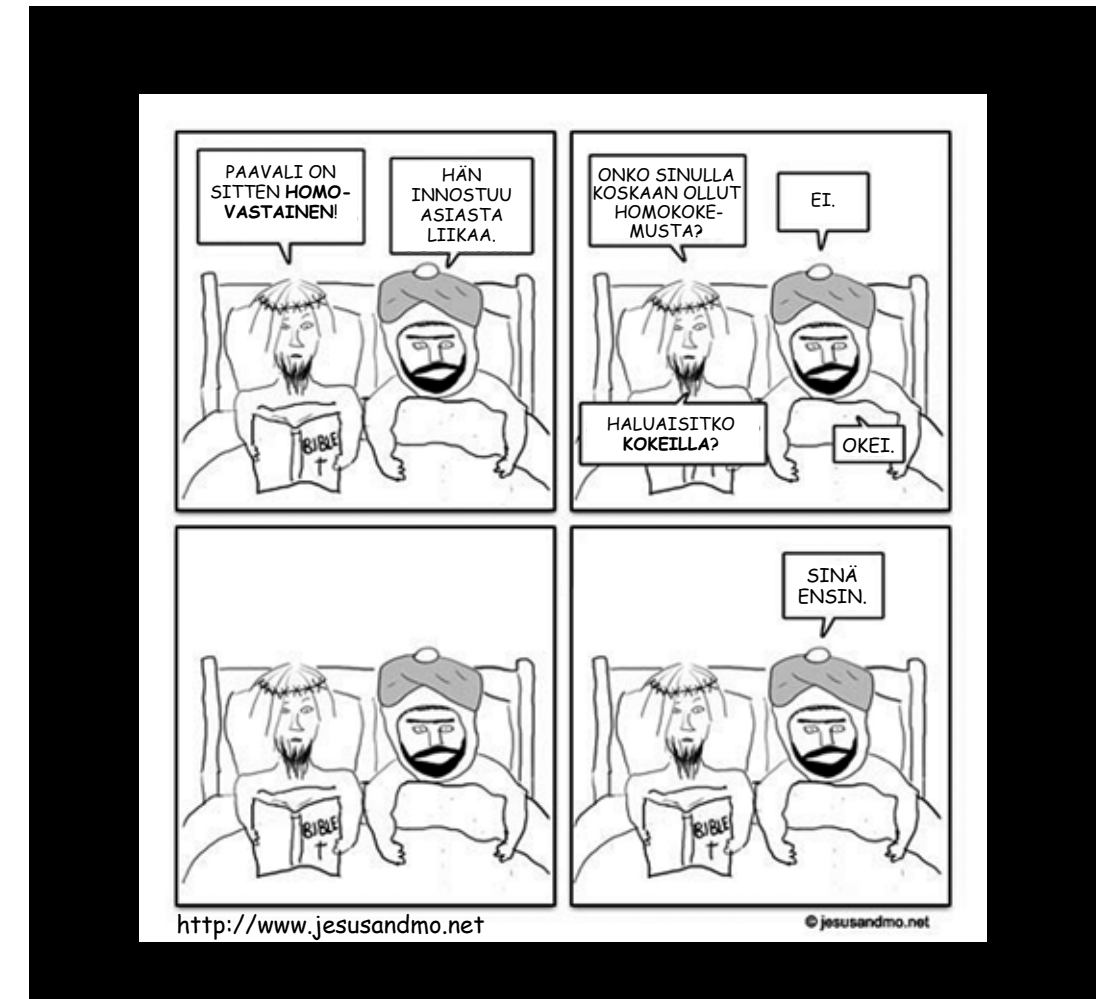
Uskonottomien kirjallisuuspalkintoa ei ole – tai tunnustusta, kun rahaa ei olisi liikoja leviteltäväksi. **Minna Canth** oli vapaa-ajattelija, lehden toimittajakin. Hänen uskonottomuuttaan ei julkisuudessa korosteta, hyvä jos edes kerrotaan. **Väinö Voipio** ei tainnut aiheuttaa ilmiötä voittaessaan vuonna 1947 Gummeruksen 75-vuotisjuhlakirjoituskilpailun. Toki Voipio toimi Vapaa-ajattelijain liiton puheenjohtajana vasta vuosina 1958–63. Vastikään kesäkuussa 81 vuoden ikäisenä kuollut **Lyttikaisen Toivo** ei saanut kirjojaan edes kaupalliselle kustantajalle, mutta Topin lämpöiset 12 teosta on kyllä omakustanteina kirjastosta saatavissa – hesarin negrologin mukaan syksyllä tulossa vielä yksi postuumisti. Toinen Helsingin Vapaa-ajattelijoihin pitkään toiminut huhtikuussa kasikymppiseksi yltänyt **Lehtisen Reiska** on myös kirjailija. Siis vapaa-ajattelijasta on

kirjailijaksi. Mutta onko ilmiöksi asti Suomessa? Pitäisikö olla? Olisiko toivottavaa?

Niin sai Oksanen Suuren Suomalaisen Kirjakerhonkin tunnustuspalkinnon. Joskus nykyilmiöihin vain liittyy, että kunnioitus kasaantuu tähdenlennoksi ja unohtus valitettavasti samaa rataa avaruusromuksi. Tai kirjakerhon ale-tuotteeksi. Uskon kuitenkin, että yötyöläiseksi tunnustautuva naiskirjailija vielä antaa kuulua itsestään, kunhan elämäkokemusta kertyy lisää. Siihen asti voin rau-

hasa sulatella jo luettua. Ja voihan käydä niinkin, etten välitä enää ikinä koko kirjailijasta vaikka mitä tekisi. Ajoilla, paikoilla ja ilmiöillä on vain tapana erkaannuttaa ihmiset ja heidän tuotoksensa toisistaan sofioksasen esikoisromaanin sanoin: “Suuri osa ihmisistä unohti sanomani seuraavaan lauseeseen tai uuteen ihmiseen mennessä. Vaikka sen lauseen oppimiseen oli minulta mennyt neljännesvuosisata”. ■

teutori

Eroakirkosta.fi

Heikki Orsila

Eroakirkosta.fi -palvelun puolivuotiskatsaus julkaistiin 15.7. Vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä eroaminen kirkosta väheni 30 prosenttia edellisestä vuodesta. Toisen neljänneksen vähentymä oli enää kolme prosenttia. Palvelun tekijät arvioivat tänä vuonna eroajia olevan noin 47 tuhatta. Vuosi 2008 oli kaikkien aikojen ennätys. Silloin erosi yhteensä 52 tuhatta, joista palvelun kautta 47 tuhatta. Vuonna 2007 erosi yhteensä 38 tuhatta. Kasvu on ollut valtavaa.

Yleisin syy eroamiselle on kirkollisvero. Toiseksi yleisin syy on uskon puute, mutta entistä useampi kertoo syyksi kirkon opin etäännyttämisen Raamatusta. Viime vuoden naispappeuskiista näyttää laantu- neen, mutta homojen siunaus, homojen asema ja seksuaalietiikka näkyy palautteissa. Tyypillinen eroaja vaatii seksuaalista tasa-arvoa. Toisaalta entistä useampi on kertonut erosyys kirkon liiallisen "laimouden" ja epäamatullisuuden. Nämä palautteet usein kieltävät homojen vihkimisen.

Eroajien suurin ryhmä olivat juuri 18 vuotta täyttäneet. 18-vuotiaiden eroajien määrä pysyi samana kuin vuonna 2008, vaikka kaikissa iäkaluokissa eroaminen laski. 18-vuotiaiden osuus nousi 8,7%:sta 10,5%:iin. Heistä 41% erosi samana kuukautena kun tuli täysi-ikäiseksi. Viime vuonna osuus oli 39%. Eroajien mediaani-ikä oli edelleen 28 vuotta. 77% oli alle 40-vuotiaita, ja 91% alle 50-vuotiaita. Osuuksissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Miehiä eroajista oli edelleen noin 60%, kuten vuoden 2008 alkupuolella.

Suhteellisesti eniten erottiin Tampereella, Lahdessa ja Oulussa. Vertailua vuoteen 2008 vaikeuttavat kuntaliitokset; erityisesti viime vuoden vilkkaimpaan ero kaupunkiin, Jyväskylään, liitetty Jyväskylän maalaiskunta muutti tuloksia. Oulu oli mukana jo viime vuoden kärkikolmikossa. Määrällisesti eniten erottiin jälleen Helsingissä, Tampereella ja Espoossa.

Kirkosta eroaminen Suomessa on lisääntynyt vuodesta 2000 lähtien. Jäsenien osuus suomalaisista on vähentynyt yhä jyrkentyvästi viimeisten vuosi-

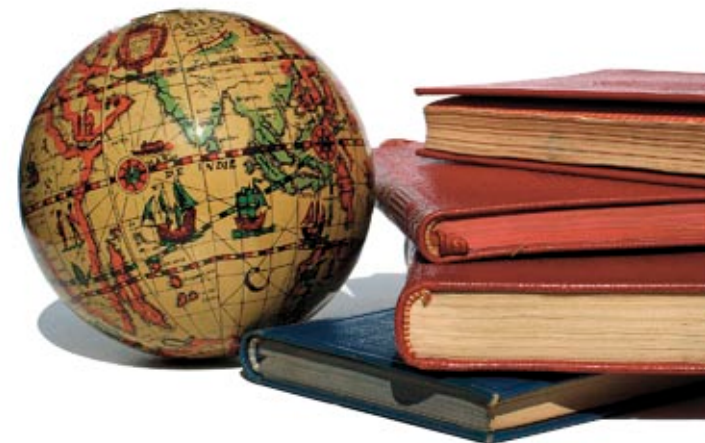
en aikana, ja vuonna 2008 pudotus oli yli prosenttiyksikön. Kirkkoon kuuluvien osuus putoaa loppusyksynä alle 80 prosenttiin suomalaisista. Petri Karisma toteaa puolivuotistiedotteessa: "Kirkon jäsenmäärän putoaminen 90:stä 80:een prosenttiin kesti melkein 30 vuotta. Nyt on nähtävissä, että kirkon jäsenmäärän lasku alle 70%:n ei tule kestäämään vuosikymmentäkään."

Eroaminen saattaa vakiintua jollekin tasolle vuosiksi eteenpäin. Uusi taso voi olla vuoden 2008 ennätystä pienempi, ehkä 45 tuhannen luokkaa. Tällä vauhdilla kirkkoon kuuluvien osuus vähenisi noin prosenttiyksikön vuodessa.

Kastettujen osuus ikäluokasta on toistaiseksi seurannut kirkkoon kuuluvuutta. Eroamisen painottuminen nuorempiin muuttaa tilannetta tulevaisuudessa. Eroaminen vähentyy, kun vauvoja ei alkuaan liitetä kirkkoon. Maallistunutta sukupolvea seuraa nyt eroavien sukupolvi ja sitä kastamattomien sukupolvi. ■

Kirjoittaja on Eroakirkosta.fi:n tiedottaja.

Ainoa Tarina

Jouni Nurmi

Kun muinaiset Kre.... eiiiii, tästä ei pitänyt aloittaa. Otetaan alusta: Kun ihmisen ajattelukyky kymmeniä tuhansia vuosia sitten alkoi kehittyä suuntaan, jossa ryhdyttiin käyttämään käsitteellistä ilmaisumateriaalia, ja välittömän tarpeiden tyydyttämisen lisäksi alettiin saada aikaa käsitteiden kertomiseen, alkoi tarinoiden sepittäminen. Aluksi tietysti ihmeteltiin luonnon ilmiöitä ja niiden syitä. Aurinko, Kuu, ukkonen ja lopulta tulen olemus olivat oletettavasti tarinoiden vakioteemoja.

Koska niille ei ollut "tieteellistä" selitystä, oli niille keksittävä selitys. Tässä astuivat mukaan jumalat, maahiset, tontut ja muut näkymättömät voimat, joiden syiksi tai ansioiksi selitettiin milloin onnettomuuksia ja milloin onnistumisia.

Yhteisöt kehittyivät suuremmiksi ja monimutkaisemmiksi kunnes tultiin muinaisiin sumerilaisiin, joiden tiliin voidaan pistää kirjoitustaidon, maanviljelyn ja matematiikan keksiminen. Lisäksi he keksivät kalenterin, jakoivat vuorokauden 24 tuntiin ja tunnin 60 minuuttiin. Tämä tapahtui n. 5500 vuotta sitten. Jos uskomme kreationisteihin, sumerilaiset olivat siis ihmiskunnassa kehittyneet varsin pitkälle sangen lyhyessä ajassa.

Ennen Mooseksen tarinaa oli maailmassa jo tuhansia eri jumalia ja niinpä sitten kävi, että Mooseksen tarinakin on vain eräs näistä muista sepitteistä, paljon aiemmista tarinoista vaikutteita saanut.

Maapallon väkiluku kasvoi maanviljelyn ja uusien menetelmien avulla eksponentiaalisesti ja pikkuhiljaa tultiin sitten nykypäivän tarinoihin.

Alkuperäiset Mooseksen tarinat ja monijuma-

laiset kulttuurit eivät suinkaan kadonneet historian hämäriin, vaan ne elävät uudempien tarinoiden rinnalla elinvoimaisina, mutta ihminen on loputtomassa kekseliäisyydessään alkanut keksiä näiden tarinoiden rinnalle mm. ufouskontoja ja muita yhtä metafysisiä selityksiä maailmalle. Eräs nykyajan kaupunkilegendoista on salaliittoteoriat.

Nämä stoorit eivät katoa ihmiskunnasta koskaan, sillä ihmisen käsityskyky kaikesta lisääntyvästä informaatiotulvasta huolimatta on rajallinen. Informaation määrä ei korreloi sen ymmärtämisen kanssa. Valitettavasti.

Mitä enemmän tiede kehittää uusia todisteita maailmankaikkeuden rakenteesta, sitä ahtaammalle sepitteiden todenperäisyys joutuu. Kaiken teoriaa ei tosin vielä ole keksitty ja tuskin nykyihminen siihen koskaan pystyykään, mutta tietoa saadaan kokoajan lisää ja esimerkiksi eksoplaneettoja etsimällä saamme jatkuvasti lisää tietoa elämän mahdollisuuksista muualla kaikkeudessa.

Tarinoiden kertomaperinne siis tulee jatkumaan maailman tappiin asti.

Mutta tarinoilla on valitettavasti ollut historiassa myös ikävät puolensa. Tuskin kivikauden ihmisillä olisi ollut aikaa ravinnonhankintansa ohella käydä tappamassa naapuriheimon jäseniä siksi, että nämä eivät uskoneet meidän heimomme jumaliin, vaan motiivit olivat varmasti käytännöllisempiä. Sieltä ryöstettiin ruokaa ja vaimoja jne.

Vasta sitten kun riittävän moni oli sitä mieltä, että meidän jumalamme on ainoa oikea, alettiin väärauskoisia murhata harhaoppien vuoksi. Valitettavasti tämäkin perinne jatkuu edelleen. ■

Burqakielto olisi laastari paiseen päälle

Sampo Syreeni

Viime aikoina vapaa-ajattelijoiden keskuudessa on väitely kiivaasti islamin rajoittavampien suuntausten vaatimasta peittävästä pukeutumisesta, eritoten burqasta. Osa on sitä mieltä, että ilmeisenä uskonnollisen sorron symbolina se tulisi länsimaissa kiel-tää, osa taas katsoo että asuun sinänsä ei voi puuttua vaikka siitä ei ilmiönä pidettäisikään.

Itse asetun jälkimmäiselle kannalle. Vaikka burqaa harvoin pidetään omasta valinnasta ja se to-della kertoo kuulumisesta sellaisen uskonnollisuu-den piiriin, jota vapaa-ajattelijana pidän epätervee-nä, asu on kuitenkin vain seuraus syvemmästä on-gelmasta. Voipa se joissain harvoissa tapauksissa olla omaehtoinen identiteetinilmauskin. Ensisijainen ongelma ei silloin ole se että uskonnollinen tausta näkyy vaatetuksesta, vaan naisten valinnanvapauden rajoittaminen uskonnon sisällä. Siksi oikeampi ta-pa korjata ongelmaa on suora puuttuminen vapau-denloukkauksiin siellä – ja vain siellä – missä niitä esiintyy, sekä kulttuurinen vaikuttaminen laajem-man sekulaarin yhteiskunnan taholta, jotta uskon-non kuristusote yksilöstä vähitellen höltyisi.

Burqakiellon puolustajat usein minimoivat kiel-lon aiheuttamia haittoja. Itse pitäisin niitä kuiten-kin varteenotettavina nimenomaan naisten oikeuk-sien kannalta. Niin kauan kuin pukeutumisrajoitus-ten takana vaikuttavaan epätasa- arvoon ei puutu-ta, naisten pakottaminen käyttäytymään yhteisönsä kulttuurin vastaisesti helposti johtaisi ikäviin seu-rannaisilmiöihin, kuten siihen että musliminaisia ei enää päästettäisi lainkaan kosketuksiin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tuloksena heillä ei olisi niitä-kään vähäiä vaihtoehtoja tukahduttavalle radikaali-is-lamille kuin nykyään.

Samalla myös burqan suojaava rooli vanhakan-taisen yhteisön sisällä murtuisi; peittävän vaatetuk-sen suoma tietty anonymiteetti kuitenkin toimii osittain myös patriarkaalista hallintaa tasapainotta-vana tekijänä, kun jokikäistä “väärintekijää” ei välit-tömästi pystytä yksilöimään loukkaamatta pukeu-tumistabua. Tästä näkökulmasta kova kielto burqal-le myös sulkisi musliminaisten saatavilta vaihto-ehdon, joka joissain tilanteissa voi olla pienempi kahdesta pahasta.

Niinpä kiellon oikeutusta päädytään etsimään jostakin muualta kuin burqapakon kohteeksi jou-tuneiden edusta. Usein seuraavaksi käännytään sa-moihin perusteisiin joilla on oikeutettu naamioitu-miskieltoa julkisilla paikoilla. Se, että toinen ei ole tunnistettavissa tuottaa epäluuloa ja pelon siitä, että anonymiteetin suojasta rötöstellään. Yleensä tässä viitataan uutisiin, joissa ryöstäjät ovat käyttäneet jo-takin peittävää asua, joskus suorastaan burqaa, sala-takseen henkilöllisyytensä.

Nähdäkseni tämä peruste on kuitenkin kestä-mätön. Julkiset järjestyshäiriöt burqaan pukeutu-neiden taholta ovat täysin marginaalinen ilmiö, osittain jo siksi, että siihen pukeutuu yhteiskun-nan alistettu, vähemmän aktiivinen puolikas. Niissä harvoissa tapauksissa, joissa burqaa taas on käytetty esimerkiksi ryöstön tai väkivaltaisen mielenosoituk-sen apuvälineenä, jokin muu naamio olisi pitkälti ajanut saman asian. Myymälävarkauksien kohdalla burqakielto taas olisi tarpeen mukaan toteutettavis-sa yksityisen liikkeenharjoittajan tahdosta, jolloin kilpailu pakottaisi miettimään vakavasti, ovatko hyödyt haittojen arvoiset. Lisäksi yksityinen ratkai-su saisi aikaan pehmeämmän kannustimen turhan peittävän pukeutumisen välttämiseen, kun mahdol-liset lisähävikit tietysti sisällytettäisiin burqan sallivi-en liikkeiden hintoihin.

Todellisuudessa luulen että tällaisessa tilanteessa burqa sallittaisiin varsin yleisesti kun hyöty on niin mitätön. Sikäli kuin olen oikeassa, tämä vahvistaisi toisenkin epäilyni. Se pelko, joka burqaan pukeu-tumistapana kohdistuu on enemmän ennakkoluu-loa ja omakohtaista sopeutumattomuutta vieraaseen kuin rationaalinen vaste ikäville seuraamuksille.

Ehkä hieman kestävämpi, poliittinen peruste jul-kiselle burqakiellolle löytyy sitten ranskalaistyyppisistä laïcité-ajattelusta. Tämä vallankumousajan pappisvallanvastaisuudesta vähitellen muotoutunut ajatusmalli on tyypillistä maille, joissa järjestäytynyt uskonto on näytelty merkittävää roolia, ja joissa yh-teiskunnan vähittäinen vapautuminen on siis olen-

naisesti ollut myös taistelua uskonnollista vaihtoeh-dottomuutta vastaan. Malliin kuuluu syvä epäluulo julkisen elämän uskonnollistumista kohtaan ja sitä kautta vaatimus julkisen elämän kattavasta sekula-risoinnista. Burqan kaltaiset uskonnolliset symbolit eivät tästä vinkkelistä ole yhteensopivia poliksen tai demoksen moniarvoisen yhteiselämän kanssa, vaan muodostavat uuden teokratian uhkan.

Vaikka itse katsonkin asiaa suomalaisen, ja lais-sez faire -liberaalin, näkökulmasta, on nähdäkseni myös eräs riippumaton syy kritisoida laïcité-aatet-ta. Nykyään hyvinvointivaltio ja sitä kautta julkinen elämä nimittäin kattaa ennennäkemättömän laajan osan inhimillisestä kanssakäymisestä. Tämä tarkoit-taa, että se yksityinen elinpiiri jossa uskonnollisuut-ta voitaisiin vapaasti toteuttaa jäisi tavattoman ka-

Burqa vapaa-ajattelun näkökulmasta

Jussi K. Niemelä

Kiistanalaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä va-paa-ajattelijain edustama ihmisoikeusnäkökulma on keskeisessä roolissa. Myös burqakiistassa näkö-kulmasta on hyötyä ja tarkastelenkin seuraavassa burqaa poliittisena ihmisoikeuskysymyksenä.

Uskonnonvapauslaki takaa yksilölle oikeuden pu-keutua uskontonsa mukaisesti. Yksilön pukeutumis-oikeuteen puuttuminen valtion taholta kalskahtaa ikävältä vapaamielisen korvaan. Siinä on pakkoval-lan sävyä.

Burqakysymyksessä täytyy kuitenkin huomi-oida myös uskonnon sisäinen tasa-arvo-ongelma. Esimerkiksi suomalaiseen julkiseen työelämään burqa ei sovi. Burqaa käyttävän naisen työnsaanti-mahdollisuus on maassamme olematon.

Toisaalta burqa viestittää maailmankatsomukses-ta, jossa naisen ei edes kuulu tehdä työtä. Näin ollen tasa-arvolakiin vetoaminen ei hyödytä, koska naisia ei voi pakottaa työelämään, erityisesti, mikäli heidän aviomiehensä elättävät perheen.

Burqa on islamia paljon vanhempi vaatekappale, mutta käytännössä sitä suositaan ja käytetään enää

peaksi; kirpeänä esimerkkinä tästä toimii Ranskan peruskoulujen huivikielto. Väittäisin, että nykymaa-ilmassa tosiasiallista uskonnonvapautta ei siis voi olla ellei sitä osin toteuteta myös julkisen elämän puitteissa.

Kaiken kaikkiaan olenkin sitä mieltä, että burqa-kieltoa ajava usein etsii etsimällä syitä häiritä isla-minuskoisia, toteuttaakseen omaa uskonnonvastais-ta agendaansa. Uskonnon ja varsinkin radikaali-is-lamin tapaisen yltiörajoittavan ja vanhakantaisen us-konnon vastustus on toki vapaa- ajattelijan leipälaji, mutta nähdäkseni meidän ei tulisi käyttää tuossa tehtävässä lainsäädännön kaltaisia pakkovaltaisia keinoja. Ne kun kuitenkin ovat aina olleet pahin uhka uskonnon ja ajatuksen vapaudelle. ■

Afganistanin sekä Pakistanin vanhoillisilla pashtu-heimoalueilla, missä vallassa on islamin yksi liberaa-lille, nykyaikaiselle yhteiskuntamuodolle vihamie-lisimmistä versioista, deobandilaisuuteen nojaava taliban.

Talibanin ja vanhoillisen deobandilaisuuden his-toria on burqan historiaa lyhyempi, mutta jotta kir-joituksestani ei tulisi liian pitkä, todettakoon vain, että eräs poliittisen islamin – islamismin – ja sen kannattajien keskeinen tavoite länsimaissa on vä-hitellen pakottaa länsimaat hyväksymään liberaalin lainsäädäntönsä myötä myös yksilönvapauden vas-taiset ilmiöt ja pakot länsimaisen liberaalin yhteis-kuntamuodon syrjäyttämiseksi.

Poliittisessa islamissa on kyse puhtaaksiviljellys-tä totalitaristisesta ideologiasta, joka tähtää länsi-maiden valtaamiseen ja sharian valtaan saattami-seen kaikkialla maailmassa. Avainasemassa tavoit-teen toteuttamisessa on jihad, islamin pyhä sota, jota islamistit toteuttavat sekä avoimesti että salaa. Väkivaltainen jihad on vain pieni osa islamistien valtapyrkimyksiä. Burqan sallimiseen tähtäävä kam-panjointi länsimaissa on osa piilojihadia.

Samoin pelkästään muslimityöille ja -naisille va-ratut uimahallivuorot voidaan tulkita islamistien

pyrkimyksiksi ujuttaa vähitellen sharian elementtejä länsimaiseen yhteiskuntaan. Jokainen uskonnonvapauden nimissä sallittu poikkeus länsimaiseen yhdenvertaisuuteen ja syrjintäkieltoon on voitto jihadisteille.

Liittyen tähän voidaan todeta, että terrorijärjestö Al-Qaida uhkasi välittömästi Ranskaa, kun burqakysymys sikäläisten feministijärjestöjen ja presidentti **Sarkozyn** aloitteesta nostettiin tapetille.

Ranskalainen feministijärjestö Ni Putes Ni Soumises, jonka eräs kärkihahmo **Fadela Amara** on itsekin muslimi, puolustaa aktiivisesti musliminaisia uskonnon varjolla tapahtuvaa syrjintää vastaan. Olen itsekin jyrkästi burqaa vastaan, koska tiedän, mitä se edustaa. Tästä huolimatta en kannata burqan kieltämistä lailla. Ranskassa ja Turkissa asia tosin on hieman monimutkaisempi, juuri **Sampo Syreenin** mainitseman sekulaarin laicité -periaatteen takia. Silti burqa on mielestäni natsiunivormuun verrattava epähumania sortojärjestelmää edustava symboli.

Kiellon sijaan, kuten Syreeni kirjoittaa, meidän tulisi jatkuvasti ja rohkeasti kritisoida sitä sortojärjestelmää, poliittista islamia, joka burqan taustalla on. Meidän pitää pyrkiä vaikuttamaan siihen, että vanhoilliseen islamiin sisältyvä naisten alistaminen tulee yhteiskunnassamme yhtä kyseenalaiseksi kuin kotoinen sukupuoleen perustuva syrjintä. Toivoisin erityisesti feministeilta aktiivisempaa otetta islamin nimissä harjoitettuun syrjintään.

Burqakeskustelussa täytyy kuitenkin myös huomioida yksittäisen musliminaisen asema. Vaikka me ihmisoikeuksien puolustajat kuinka haluamme naisten emansipaatiota myös islamissa, emme tieten-

kään voi heitä siihen pakottaa. Syvälle juurtuneista tavoista ei noin vain, jonkun mahtikäskyllä, pääse eroon.

Burqat ja niqabit kieltämällä valtio todennäköisesti aiheuttaisi sen, että deobandilaisten ja wahhabilaisten miesten vaimot joutuisivat pysyttelemään kotona neljän seinän sisällä. Tämä taas olisi omiaan lisäämään muslimien, ainakin kaikkien vähänkin vanhoillisuuteen päin kallellaan olevien muslimien, radikalisoitumista. Pakottamalla ongelma voi siis entisestään pahentua.

Samaan aikaan on todettava, että niqab ja burqa naisten päällä kertovat välittömästi perheen olevan fundamentalisteja, jotka eivät edes halua kotoutua meidän yhteiskuntaamme. Jos tällainen vaatetus alkaa kaduillamme kovasti yleistyä, maamme alkaa houkutella lisää wahhabitteja ja deobandeja.

Kiellon sijaan meidän täytyykin valistaa ihmisiä burqan ja niqabin taustalla olevasta poliittisesta islamista ja sen totalitarismista sekä ihmisoikeusvastaisuudesta. Muslimisisaria autamme parhaiten sillä, että nostamme nämä ongelmat keskusteluun ja pyrimme yhdessä liberaalien muslimifeministien kanssa vaikuttamaan maltillisempien islamin muotojen yleistymiseen.

On tärkeää osoittaa, että vaikka hyväksymme burqat ja niqabit uskonnonvapauden nimissä, emme suvaitse naisen alistamista emmekä toivo muslimimiesten ja -naisten vaativan näiden asujen käyttämistä keneltäkään. Samalla pitää asiallisesti tiedottaa salafismista, wahhabilaisuudesta ja deobandilaisuudesta sekä siitä, mihin nämä poliittisen islamin vaarallisimmat muodot globaalissa mittakaavassa tähtäävät. ■

KESKUSTELUA

Burqan kiellolle on perusteita

Tomi S. Mäkinen

(Julkaistu osittain muokattuna Hämeen Sanomissa 3.7.2009)

Toimittaja **Kati Pukin** Alanurkka-kirjoitus 30.6. islamilaisen burqan kieltämisasiassa nosti esiin mielenkiintoisia kysymyksiä.

Kuinka pitkälle yhteisö voi rajoittaa yksilön pukeutumista? Yksilönvapautta korostavissa länsima-

issa olemme tottuneet siihen ajatukseen, että yhteisön sääntely pyritään minimoimaan. Itsekin ajattelen siten, että ihmisellä on periaatteessa oikeus pukeutua vaikka jätessäkkiin – jota burqa kyllä kovasti muistuttaakin.

Poikkeuksellisen peittävä vaatetus aiheuttaa kuitenkin kontrolliongelmia. Liikennettä valvovan poliisin on voitava todeta ajoneuvon kuljettajan hen-

kilöllisyys vertaamalla ajokortin kuvaa sen haltijan kasvoihin. Burqapakkoa ylläpitävissä yhteiskunnissa tämä ei ole ongelma, sillä niissä naiset eivät saa ajaa autoa.

Turvallisuuskäsitteet ovat myös oleellisia. Mitä hyötyä on turvallisuuden lisäämiseksi asennetuista valvontakameroista, jos yksilöitä ei voisi tunnistaa? Katsoisin, että burqan salliminen heikentää ihmisten turvallisuutta julkisissa tiloissa. Olisi tasaveroisen kohtelun kannalta väärin olettaa, että burqaan pukeutuvat kansalaiset eivät tee koskaan rikoksia.

Myös naisten oikeuksien toteutumisen kannalta burqa tuo ongelmia, sillä sitä käyttävä tarvitsee aina miehen. Burqa ei käytännössä salli liikkumista ilman miestä, koska tunnistamisen mahdottomuuden vuoksi ei voi käyttää passia, ajokorttia tai edes joukkoliikenteen henkilökorttia. Yksin ei voi avata omaa pankkitiliä, eikä hakea opiskelu- tai työpaikkaa.

KESKUSTELUA

Uskon asioita

Pentti Niskanen, kirjailija, Malmö

Uskonnoton Vapaa Ajattelijan kahdessa viimeisimmässä numerossa kaksi tunteikasta sielua esittelee hyvin kiivassanaisesti uskoaan. Toinen on pohjoissuomalaiseen kulttuurilehteen Kaltioon piiroksiaan tarjonnut kreikkalaiskatolinen sarjakuvataiteilija **Ville Ranta**, toinen vasemmistolaiseen uskoon tunnustautuva **Kauko Tuovinen** Tampereelta. Taiteilijat eivät tavallisesti ole kovin rationaalisia mielipiteiltään, sarjakuvataiteilijatkään, mutta piirtäjä Ville Ranta taiteilee tavallista enemmän siinä käsitettävyyden rajalla.

Kaltion kulttuurisivuilta sensuroituja jokseenkin kilttejä Muhammedin kuviaan taiteilija Ranta puolustelee sillä, että sattui niitä piirtäessään olemaan ateisti, eli kirkostaan eronnut. Seurakuntaansa takaisin palanneena ja ateismin huurut päästään huuh-toneena hän käyttää nyt hyvin tunnekuohuisia nimityksiä niistä, jotka eivät ajattele hänen tavallaan, mutta suustaan sinkoutuvia sanoja ääliöt, typerykset, roskasakki hän ei suuntaa Muhammedin kuvista säikähäneisiin Kaltion toimittajiin, vaan niihin sanan ja kuvan käyttäjiin, jotka arvostelevat muhammettilaisuutta ankarammin kuin hän itse peräsu-

Burqaa edellyttävässä yhteiskunnassa nainen onkin lähinnä orgaaninen kotitalouskone, joka tuhoutuu ilman omistajaa eli aviomiestä. Yksin liikkuva nainen tulkitaan prostituoiduksi, jonka oikeudellisen aseman romuttaa se, että miehen sanaa vastaa neljän naisen todistus. Näin ajatellen myös islamiin perinteisesti kuulunut moniavioisuus tulee ymmärrettävämmäksi: Aviomiehen kuollessa on myös naisen etu, että uusi mies – yleensä puolison sukulainen – ottaa lesken käyttöönsä.

Tiukan islamilainen yhteiskunta on niin erilainen kuin meidän tuntemamme länsimainen versio, että burqan tapauksessa täytyy vain todeta, ettei se toimi täällä siinä tarkoituksessa, johon se on kehitetty, vaan aiheuttaa pelkkää haittaa. Kun islam ei edes edellytä naisilta burqaa, vaan vain hiusten peittämistä, ei sen salliminen ole uskonnonvapauden näkökulmasta tarpeellistakaan. Huivi riittääköön länsimaissa. ■

malaisen maakunnan pääkulttuurilehden kuvissaan.

Tampereelta kotoisin oleva Kauko Tuovinen puolestaan on vielä kreikkalaiskatolilaisuuttakin vanhemman, ihmiskunnan historiaan verisiä juomuja jättäneen kristillisen antisemitismin edustaja.

Vasemmistolaiseen tapaan Kauko Tuovinen tulkitsee nämä kristikunnan vanhimmat vihan tunteet esittämällä vuonna 1948 osittain muhammetilaistenkin asuttamalle maalle perustetun Israelin kammottavana jumalan kunniaksi naisia ja lapsia murhaavana valtiona, valepukuisena paholaisena. Lyhyeen mielipidetekstiinsä Kauko Tuovinen on sisällyttänyt kaikkein vanhimpia kristillisen antisemitismin aineksia.

Vasemmistolaisten aatteiden sosialismin ja kommunismin aamunsarastuksessa aikoinaan suomalainen työväestö tottui pois jumalakeskeisestä ajattelusta, ja siitä lähtien poliittinen vasemmisto on ylpeillyt ateismillaan ja Herroja pelkäämättömyydellään.

Aatteellisen ateismin ilmiö on tunnettu muuallakin Euroopassa. Viime vuosina vasemmisto on kuitenkin veljistänyt yhä enemmän ja enemmän kolmannen maailman takapajuisten paaperoiden kans-

sa, jotka kumartavat ja ylistävät viisi kertaa päivässä otsa lattiassa kiinni maailmankaikkeuden ankarinta Herraa. Allahiin uskovia ja vasemmistoa yhdistää tähän yhteinen vihollinen, länsimainen markkinatalous ja sillä itämaita uhkaava Israel.

Koska juutalaisten oletettu syyllisyys kuvitellun Jeesuksen kuolemasta ja holokausti ovat muhammettilaisille vain bagatelleja, Kauko Tuovinen nojaa enemmän kristillisiin traditioihin suunnatessaan syytöksensä juutalaisten joukkotuhosta toisen maailmansodan aikana juutalaisiin itseensä. Tätä syytöstään hän ei esitä täysin kristilliseen tapaan, mutta näkee juutalaiset holokaustista oppia ottaneena murhaajajoukkona, joka ”levittää maailmaan pahaa” ja harjoittaa ”raakaa voimapolitiikkaa”.

Israelia syyllistäessään Kauko Tuovinen ehti mainita vanhatestamentilliset kansanmurhat, jumalan kunniaksi tapetut naiset ja lapset, ja tulee näin otta neeksi esille ne vanhimmat juutalaisia vastaan esitetyt syytökset, joilla on ikää noin 1800 vuotta.

Jo kolmannelta vuosisadalta lähtien kristityt alkoivat syyttää juutalaisia lapsiin kohdistetuista rikoksista. Juutalaisia syytettiin säännöllisesti kristittyjen lasten, varsinkin vastasyntyneiden murhasta. Yleisesti uskottiin, että kaikilla juutalaisilla, sekä miehillä että naisilla, on kuukautiset ja että he tarvitsevat kristittyjen lasten verta korvataksaan kaiken menettämänsä veren. Juutalaiset kärsivät myös kamottavista peräpukamista ja märkivistä haavoista. Tiedettiin, että juutalaiset syntyvät sokeina ja että he saavat täyden näkökykynsä vasta kun kristityn lapsen verta sivellään heidän silmiinsä.

Tänään, lähes kaksi tuhatta vuotta jatkuneen juutalaisen kansanmurhan ja 60 vuotta sitten Lähi-itään perustetun modernin länsimaisen ja omillaan toimeentulevan Israelin perustamisen jälkeen juutalaisten asenne kaikkiin murhiin on sama kuin kaikilla kehittyneillä länsimaalaisilla. Sen sijaan juutalaisten täydelliseen hävittämiseen maan päältä täh-

tävien vasemmiston muhammettilaisten liittolaisten asenne murhiin ja erikoisesti lasten murhiin on kaikista muista poikkeava.

Kun ankkurilapsen iässä oleva musliminuori räjäyttää itsensä Israelissa täpötäydessä koulubussissa, pojan äiti kattaa kahvipöydän, ja naapurit rientävät häntä onnittelemaan. Iranissa Irakin vastaisen sodan aikana rakastavat äidit tarjosivat lapsiaan vapaaehtoisiksi miinakenttien raivaajiksi nopeuttaakseen pientensä pääsyä paratiisiin.

Aina kun Israel saadaan ärsyyntymään ja paljastamaan petomaisen luonteensa, sen eteen asetetaan ankkurilapset, kiviä heittelevät pojat ja raskaana olevat äidit lapsi sylissä. Ja pian lentelevät lehtikuvat, sekä lähikameralla että kauko-objektiivilla otetut, näistä paratiisiin päässeistä.

Usko tekee ihmeitä ja Tampereelle asti näkyy taas, että Israel on valepukuinen paholainen.

Kristillisestä uskosta saksalaisten järjestämän juutalaisten joukkomurhan à la Auschwitz yhteydessä puhuu peruskoulun käynyt suomalainen sukupolvi yleensä vain pienellä suulla. Tämän joukkolahtauksen merkitystä sen sijaan liioitellaan.

Suhteellisen lyhyen ajan kestänyt juutalaisten teollinen tappaminen oli siistiä, sivistynyttä ja hienotunteista, junaan ja suoraan uuniin, verrattuna tavallisen kristityn rahvaan vuosisatojen kuluessa toimeenpanemiin verisiin näytelmiin, juutalaisten nöyryytyksiin, kidutuksiin ja teurastuksiin erikoisesti pääsiäisenä ja muina suurina juhlapyhinä.

Vielä maailmansotien välissä itäisissä eurooppalaisissa maissa kristityt saivat vuosittain hengiltä kymmeniä tuhansia juutalaisia. Erikoisesti Puola, Ukraina ja Baltian maat ovat näissä murhatilastoissa esillä. Yksin Unkarissa tapettiin vuonna 1919 yhteensä 90.000 juutalaista. Tämä antiikista peräisin oleva antisemitismi elää tänään Israeliin kohdistuvana kritiikkinä myös vapaa-ajattelijoihin kuuluvissa vasemmistolaisissa. ■

www.the-brights.net

KOTKAN VAPAA-AJATTELIJAT 80 VUOTTA – KIRJA ON JULKAISTU.

Kotkan Vapaa-ajattelijat on julkaissut kirjan 80-vuotisen toimintansa kunniaksi. Teoksen nimi on ”Kotkan Vapaa-ajattelijat 1929–2009 – 80 vuotta ihmisyyden aatetta”. Teos julkaistiin Kesäpäivien yhteydessä.

Kirja kertoo yhdistyksen varhemman historian ja esittelee yhdistyksen vaikuttajapersoonia, mm. viisi kansanedustajajäsentä. Loppuosa käsittelee vapaa-ajattelu-aatetta ja esittää kirkko- ja uskontokritiikin.

Päävastuu teoksesta on ollut Hannu Eklundilla. Muut kirjoittajat ovat Pauli Hömppi, Olli Korjus ja Esa Lassi. Kirjan hinta on 15 euroa ja sen voi tilata sähköpostilla osoitteesta vapaa.ajattelijat@kympp.net tai puhelimitse Esa Lassilta numerosta **050-3744883**.

Myös liiton toimistolta kirjan voi ostaa samalla hinnalla tai tilata sen postitse.

LIITON ANSIOMERKKEJÄ

KOTKALAISAKTIIVEILLE

Kotkassa luovutettiin liiton kultainen ansiomerkki **Pauli Hömpille** sekä hopeiset ansiomerkit seuraaville henkilöille:

Hannu Eklund
Hannu Hellman
Arvi Kronqvist
Esa Lassi
Keijo Moberg
Sirkka Moberg
Erkki Rumpu
Kari Tuira.

Lämpimät onnittelut näille pitkän linjan aktiiveille ansiokkaasta toiminnasta vapaa-ajattelun edistämiseksi!

SESONKI ON NYT, NÄYTÄ KATUKUVASSA HYVÄLTÄ JA TILAA HELSINGIN VAPAA-AJATTELIJAT RY:N KOMEA GOTT IST TOT T-PAITA!

Paidan voi tilata sähköpostitse osoitteesta helsinki@vapaa-ajattelijat.fi tai puhelimitse numerosta **041-528 6713**. Paidan voi myös ostaa liiton toimistolta käteisellä. Toimiston osoite on Neljäs linja 1, avoinna klo 11–15 arkin.

Postitilaukset tehdään niin, että soitto tai sähköposti ja sen jälkeen tulee varmistus, että paitaa on saatavilla. Tämän jälkeen maksu etukäteen tilille ja paita postitetaan kun maksu näkyy tilitapahtumissa.

Paidan hinta on 15 € + 2 € postituskuluja. Saatavilla olevat koot (musta tai valkoinen): XXL (vain valkoisena), XL, L, M, S, Ladyfit M, Ladyfit S.

Vapaa Ajatteliija 4/2009 sisällysluettelo:

Jussi K. Niemelä: Pääkirjoitus: **Bussilla vai kirkkoveneellä?**

Aki Petteri Lehtinen: **Jumala kummittelee Irlannissa**

Aki Räisänen: **Kotkassa juhliittiin ihmisyyttä ja vapaata ajattelua**

Heta Saxell: Ateistin arkea ja juhlaa: **Se tavallinen tapaus**

Iivi Anna Masso: **Mihin ulottuu omantunnonvapaus?**

Uskomaton kesäkampanja!

Teutori: **Oksasilmiöstä**

Jeesus ja Mo

Heikki Orsila: **Eroakirkosta.fi**

Jouni Nurmi: **Ainoa Tarina**

Keskustelua:

Sampo Syreeni: **Burqakielto olisi laastari paiseen päälle**

Jussi K. Niemelä: **Burqa vapaa-ajattelun näkökulmasta**

Tomi S. Mäkinen: **Burqan kiellolle on perusteita**

Pentti Niskanen: **Uskon asioita**

Uskomatonta mutta totta!

Lähetätkää minulle lisätietoja

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

☐

Tilaan Vapaa Ajatteliija -lehden

☐

Haluan liittyä jäseneksi

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

☐

Valitse jäsenyhdistyksesi edelliseltä aukeamalta:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAikka _____

SÄHKÖPOSTI _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI